

ΟΔΗΓΟΣ ΓΙΑ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΣΥΜΠΕΡΙΛΗΠΤΙΚΗΣ, ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΦΥΛΟ, ΓΛΩΣΣΑΣ

Η **συμπεριληπτική, ως προς το φύλο, γλώσσα** είναι η γραπτή και προφορική επικοινωνία που αποφεύγει τις στερεοτυπικές αναφορές στα δύο φύλα και ενισχύει τον σεβασμό, τη συνοχή και την ισότητα. Στο **Πανεπιστήμιο Frederick**, η ισότητα και ο σεβασμός προς όλα τα μέλη της κοινότητας, αποτελούν σημαντικό στοιχείο της ταυτότητάς μας και βρίσκονται στον πυρήνα της αποστολής μας.

Ως ακαδημαϊκό ίδρυμα έχουμε απόλυτη συναίσθηση της ευθύνης μας στην εξάλειψη κάθε μορφής διάκρισης που μεταφέρεται μέσω της επικοινωνίας. Αναγνωρίζοντας ότι η γλώσσα διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση της κοινωνικής πραγματικότητας, προχωρήσαμε στη δημιουργία ενός **Οδηγού για τη Χρήση Συμπεριληπτικής, ως προς το φύλο, Γλώσσας**.

Στόχος μας να συμβάλουμε στην προσπάθεια για αποδόμηση των στερεοτύπων στον γραπτό και στον προφορικό λόγο, ενθαρρύνοντας όλα τα μέλη της κοινότητας μας να λαμβάνουν υπόψη τις κατευθυντήριες γραμμές του οδηγού αυτού, κατά τη **σύνταξη κειμένων**, όπως email, εσωτερικά έγγραφα, εκδόσεις, ερωτηματολόγια, φόρμες/αιτήσεις, εκπαιδευτικό υλικό, δελτία Τύπου, κείμενα ιστοσελίδας κ.α.

Αντίστοιχα, είναι σημαντικό οι προκηρύξεις **θέσεων εργασίας** να διατυπώνονται με τρόπο που να ενθαρρύνονται ισότιμα γυναίκες και άντρες στην υποβολή αιτήσεων εργοδότησης.

Η **υπέρβαση του σεξισμού στη χρήση της γλώσσας** δεν είναι θέμα ευγένειας ή πολιτικής ορθότητας. Είναι βασικό στοιχείο της δέσμευσής μας για σεβασμό και ισότητα στον χώρο εργασίας. Προάγει τη δίκαιη μεταχείριση, ενισχύει τη συμμετοχή και διασφαλίζει την αίσθηση του ανήκειν σε κάθε μέλος της πανεπιστημιακής κοινότητας.

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ – ΕΠΙΘΕΤΑ – ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ

Ο γλωσσικός σεξισμός, συχνά εμφανίζεται μέσα από τη χρήση του αρσενικού γένους ως γενικού ή ουδέτερου τύπου. Ένας από τους τρόπους αντιμετώπισης αυτού του φαινομένου είναι η **χρήση διπλής σήμανσης γένους**. Αυτό επιτυγχάνεται ως εξής:

- Είτε αναγράφοντας ολόκληρη τη λέξη, όπως για παράδειγμα, «αγαπητές και αγαπητοί», «τους φοιτητές και τις φοιτήτριες», των «καθηγητών και καθηγητριών».
- Είτε προσθέτοντας και τις δύο καταλήξεις, για παράδειγμα, «οι διδάσκοντες/ουσες», «οι ομαδάρχισσες/ες».
- Είτε επιλέγοντας λέξεις που δεν προσδιορίζουν το φύλο, όπως για παράδειγμα «τα άτομα που φοιτούν στο Τμήμα», «η φοιτητική κοινότητα».

Όταν απευθυνόμαστε ή αναφερόμαστε σε άτομα και των δύο φύλων, συστήνεται επίσης η χρήση της **αντωνυμίας** και στα δύο γένη, για παράδειγμα «η/ο οποία/ος», «όσες/οι», «όλες/ους».

* Σε περιπτώσεις που απευθυνόμαστε ή αναφερόμαστε αποκλειστικά σε γυναίκες, τότε συστήνεται η **αποκλειστική χρήση του θηλυκού γένους**, για παράδειγμα «οι βραβευθείσες», «η επιμελήτρια της έκθεσης», «όλες οι συμμετέχουσες», «η απόφαση της Διευθύντριας», «η αρμόδια να χειριστεί το θέμα».

ΤΑΥΤΙΣΗ ΑΡΣΕΝΙΚΟΥ ΘΗΛΟΥΣ ΓΕΝΟΥΣ

Όταν το θηλυκό και το αρσενικό γένος ταυτίζονται, τότε συστήνεται η χρήση του άρθρου και στα δύο γένη ώστε **να μην εξαφανίζεται το θηλυκό**. Για παράδειγμα «η/ο γιατρός», «την/τον επιστήμονα», «το θέμα αφορά τις/τους υπαλλήλους», «ο/η λειτουργός».

Σε περιπτώσεις όπου η ονομαστική και η γενική πληθυντικού ενός ουσιαστικού ταυτίζονται, συνίσταται η προσθήκη «γυναίκες και άντρες». Για παράδειγμα, αντί της γενικής έκφρασης

«καλούνται οι ακαδημαϊκοί», μπορούμε να πούμε «καλούνται οι ακαδημαϊκοί, γυναίκες και άντρες». Με αυτόν τον τρόπο, **ενισχύουμε την ορατότητα και των δύο φύλων**.

Η ΣΕΙΡΑ ΑΝΑΦΟΡΑΣ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ

Όταν χρησιμοποιούμε και τα δύο γένη -με τους τρόπους που αναφέρθηκαν πιο πάνω- προκύπτει το θέμα της σειράς με την οποία αναφερόμαστε στο θηλυκό και στο αρσενικό.

Αν θέλουμε να συμβάλουμε στην ανατροπή καθιερωμένων γλωσσικών πρακτικών μπορούμε να προωθήσουμε την **πρόταξη του θηλυκού γένους**. Με αυτό τον τρόπο ενθαρρύνουμε μια πιο συνειδητοποιημένη προσέγγιση στην επικοινωνία, η οποία μπορεί να λειτουργήσει αφυπνιστικά, αναδεικνύοντας το ζήτημα της υποεκπροσώπηση του θηλυκού σε σχέση με το αρσενικό.

Παραδείγματα: «οι ερευνήτριες και οι ερευνητές του πανεπιστημίου μας», «όλες και όλοι έχετε συμβάλει στην επιτυχία», «οι μεταπτυχιακές/οί φοιτήτριες/ές του Τμήματος», «οι ακαδημαϊκοί, γυναίκες και άντρες», «η εγκύκλιος αφορά τις/ους διευθύντριες/ές του διοικητικού προσωπικού».

* Όταν έχουμε ένα μεγάλο κείμενο είναι καλό **να εναλλάσσονται τα γένη** ως προς το ποιο προηγείται και ποιο ακολουθεί.

* Όταν υπάρχει ανάγκη συντόμευσης ενός κειμένου, τότε μπορούν να χρησιμοποιηθούν **εκφράσεις ουδέτερες ως προς το φύλο**, όπως «το ακαδημαϊκό προσωπικό», «η φοιτητική κοινότητα».

ΘΕΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ ΙΔΙΟΤΗΤΕΣ

Η επιλογή των λέξεων και των γλωσσικών τύπων που χρησιμοποιούμε είναι εξαιρετικά σημαντική όταν έχουμε να κάνουμε με τη διαιώνιση στερεοτύπων. Σε **επαγγέλματα, αξιώματα και τίτλους υψηλού κύρους** -όπου παραδοσιακά χρησιμοποιείται το αρσενικό γένος- είναι

σημαντικό να ενισχύουμε τη χρήση του θηλυκού, αναγνωρίζοντας έτσι τις γυναίκες που κατέχουν αυτές τις θέσεις.

Παραδείγματα: «θα ήθελα να μιλήσω με την υπεύθυνη ή τον υπεύθυνο», «πρέπει να προσκαλέσουμε τη/τον διευθύντρια/ή του τμήματος», «ποια/ος είναι η/ο επικεφαλής του γραφείου;», «το Πανεπιστήμιο αναζητεί νέα/ο Κοσμήτορα».

Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δίνεται και στη συνειδητή προσπάθεια **να μην αναπαράγουμε υποτιμητικές και απαξιωτικές αναφορές** που βασίζονται σε έμφυλα στερεότυπα.

Μερικά παραδείγματα είναι «το αδύναμο φύλο» που ενισχύει αναχρονιστικές αντιλήψεις για τις ικανότητες των γυναικών, «το κορίτσι» όταν μιλάμε για ενήλικες γυναίκες, «εργαζόμενη μητέρα» η οποία υπονοεί ότι ο «φυσικός» ρόλος είναι η μητρότητα και η καριέρα είναι ένα οξύμωρο, γι' αυτό και δεν υπάρχει αντίστοιχα ο όρος «εργαζόμενος πατέρας».

Είναι επίσης πολύ σημαντικό **να αποφεύγουμε τις γενικεύσεις** -θετικές ή αρνητικές- που στηρίζονται σε στερεότυπα, όπως για παράδειγμα «οι γυναίκες είναι πιο συναισθηματικές / αναποφάσιστες / ανταγωνιστικές / οργανωμένες», και να επικεντρωνόμαστε στα ατομικά χαρακτηριστικά, τις επιδόσεις και τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα ενός ατόμου ανεξάρτητα από το φύλο του.

ΟΙ ΝΕΟΙ ΘΗΛΥΚΟΙ ΤΥΠΟΙ

Η ανάπτυξη νέων θηλυκών τύπων, είναι μια προσπάθεια **διεύρυνσης της ελληνικής γλώσσας**, ώστε να ανταποκριθεί στα νέα δεδομένα και τους γυναικείους ρόλους στην εποχή μας.

Ορισμένες λέξεις, όπως η «βουλευτριά» έχουν αρχίσει να καθιερώνονται στην καθομιλουμένη. Υπάρχουν όμως και άλλες που δημιουργούν **αρνητικούς και υποτιμητικούς συνειρμούς**, εξαιτίας του τρόπου που χρησιμοποιούνταν στο παρελθόν. Για παράδειγμα, «η προεδρίνα»

χρησιμοποιείτο ειρωνικά για να υποδηλώσει ότι μία γυναίκα σε μία τέτοια θέση είναι κάτι αφύσικο.

Η **συνειδητή χρήση θηλυκών τύπων** αναγνωρίζει την παρουσία και τη συνεισφορά των γυναικών σε επαγγελματικούς και κοινωνικούς τομείς από τους οποίους ήταν παραδοσιακά αποκλεισμένες. Αυτή η γλωσσική διαφοροποίηση ενισχύει την ορατότητα των γυναικών σε ρόλους εξουσίας και αυξάνει την αναγνώριση των επιτευγμάτων τους.

Η καθολική αποδοχή των νέων τύπων, όμως, δεν έχει επιτευχθεί, γιατί συχνά θεωρούνται περιττοί ή/και αδόκιμοι. Έτσι, για παράδειγμα σε ένα Πανεπιστήμιο αναφερόμαστε σε Ερευνήτριες, αλλά όχι (ακόμη) σε Πρυτάνισσες και Κοσμητόρισσες.

Η δυνατότητα επιλογής θηλυκών τύπων είναι μια διαδικασία που βρίσκεται σε εξέλιξη καθώς η γλώσσα προσαρμόζεται και μεταβάλλεται ανάλογα με τις δομές και τις αξίες της κοινωνίας. Συχνά είναι θέμα συνειδητής απόφασης η χρήση τους αλλά και θέμα επιλογής ανάλογα με την περίπτωση.

Πηγές

- * Οδηγός Υπέρβασης του Γλωσσικού σεξισμού στη Γλώσσα των εγγράφων της Δημόσιας Διοίκησης της Κυπριακής Δημοκρατίας 2020. [ΟΔΗΓΟΣ ΓΛΩΣΣΙΚΟΥ ΣΕΞΙΣΜΟΥ 16.11.2020.pdf \(institutionforgenderequality.gov.cy\)](#)
- * Οδηγός Χρήσης Μη Σεξιστικής Γλώσσας στα Διοικητικά Έγγραφα της Ελλάδος. <https://isotita.gr/wp-content/uploads/2018/01/%ce%9f%ce%b4%ce%b7%ce%b3%cf%8c%cf%82-%ce%bc%ce%b7-%cf%83%ce%b5%ce%be%ce%b9%cf%83%cf%84%ce%b9%ce%ba%ce%ae%cf%82-%ce%b3%ce%bb%cf%8e%cf%83%cf%83%ce%b1%cf%82.pdf>
- * Οδηγός για Ουδέτερη Ως Προς το Φύλο Γλώσσα στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. [GNL Guidelines EL-original.pdf \(europa.eu\)](#)
- * Οδηγός για τη Χρήση Συμπεριληπτικής Γλώσσας Πανεπιστημίου Κύπρου. [Οδηγός-συμπεριληπτικής-γλώσσας-UCY-Final.pdf](#)
- * Πρακτικός Οδηγός Συμπεριληπτικής ως προς το Φύλο Γλώσσας στο ΕΑΠ (Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο). <https://www.eap.gr/wp-content/uploads/2024/03/%CE%A0%CF%81%CE%B1%CE%BA%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%82-%CE%9F%CE%B4%CE%B7%CE%B3%CF%8C%CF%82-%CE%93%CE%BB%CF%8E%CF%83%CF%83%CE%B1%CF%82.pdf>
- * Οδηγός συμπεριληπτικής γλώσσας Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών. [odigosglossas \(aueb.gr\)](#)